

ÜÇLÜ SORUMLULUK (Responsible Care)

ÜLKEMİZDE ÜÇLÜ SORUMLULUK

1984 yılında Kanada'da başlatılan "Responsible Care" hareketi, önce Amerika ve daha sonra Avrupa Ülkeleri olmak üzere tüm dünyaya yayılmıştır ve halen 52 ülkede uygulanmaktadır.

1992 yılında CEFIC (European Chemical Industry Council)'e üye olunması sonrasında, çalışmalar Türkiye Kimya Sanayicileri Derneği (TKSD) tarafından ülkemizde de başlatılmıştır. 15 Şubat 1993 tarihinde yapılan bir törenle ve TKSD üyelerinin taahhütname imzalamaları ile hayata geçirilmiştir. Her ülke "Responsible Care" ismini muhtelif şekilde kullanmaktadır. Ülkemizdeki adı ise "Üçlü Sorumluluk" tur.

Çalışan Sağlığı, Teknik Emniyet ve Çevrenin Korunması için sürekli gelişme taahhüdü olan bu gönüllü girişim, dünyada bir sektöre ait olan ilk girişimdir. Başlangıçta 25 firma civarında olan Üçlü Sorumluluk ailesi, günümüzde 70 üyeden oluşmaktadır. TKSD uzmanları, üyelerini önce bilgilendirmek ve daha sonra gelişmeleri gözlemek üzere tek tek ziyaret etmekte ve gösterilen performansları değerlendirmektedir. Ayrıca, şimdiye kadar üye firmalar için iki ödül düzenlenmiştir. Bu ödüller birinci, ikinci seçmekten ziyade, uygulayıcıları motive etmeye yöneliktir.

Üçlü Sorumluluk uygulamaları TKSD üyeleri tarafından ciddi bir şekilde takip edilmektedir. Üçlü Sorumluluğun en önemli kriterlerinden biri olan "En Üst Yönetimin" konuya inanmasının yanı sıra, uygulayıcılara da yetki ve sorumluluk verilmesi, şirketlerde bu anlayışın yayılmasını sağlamıştır.

ÜÇLÜ SORUMLULUK NEDİR?

Üçlü Sorumluluk, insan hayatının, çevrenin ve doğal kaynaklarını korunmasını ve daha iyi koşullarda yaşanabilir bir ortamın varlığını ön planda tutan bir prensiptir. Üçlü sorumluluk, kimya sanayi tesislerinin çevreye, insan sağlığına ve güvenliğe, faaliyetlerinin her aşamada azami ilgi gösterip sorumluluk duyacakları ve performanslarını devamlı yükseltecekleri konusunda verdikleri bir söz, imzaladıkları ciddi bir taahhüttür.

Üçlü sorumluluk, teknolojik zorluklar ve ekonomik kısıtlamalar nedeniyle devamlı çaba ve gelişme isteyen kısa, orta ve uzun vadeli bir programdır.

ÜÇLÜ SORUMLULUĞUN TEMEL KURALLARI:

1. Çevre, insan sağlığı ve güvenlik konularında kuruluşun en üst düzeyinde "Üçlü Sorumluluk Politikası" oluşturmak, uygulanması için yöntem ve talimatlar geliştirmek. Bu politika hakkında tüm personeli bilgilendirmek, eğitmek, uygulamak ve uygulamaları denetlemek.
2. Üçlü sorumluluğun uygulamalarına yönelik şirketlerin performansını sürekli geliştirmek.
3. İşletmede kullanılan ham ve yardımcı maddelerin, proses şartlarının çevreye ve insan sağlığına olumsuz etkilerini önceden saptayıp en aza indirmek için yöntemler geliştirmek.
4. Tüm çabaları, üretimde kullanılan kimyasal maddelerin tehlikeli ve zararlı, taşıma ve depolama şartları konusunda bilgilendirmek; üretim koşullarının yaratabileceği olası güvenlik ve kirlilik risklerine karşı eğitmek ve sorumluluk duygularını geliştirmek.
5. Yeni teknoloji ve prosesler kullanmak suretiyle istenmeyen atıklar oluşmasını minimuma indirmek.
6. Üretim atıklarının çevreye ve insan sağlığına olumsuz etkilerini gidermek için tüm arıtma tekniklerinden yararlanarak atıkları kaynağından temizlemek, bazı atıkların değişik üretim kollarında ham veya yardımcı madde olarak kullanılma olasılıklarını araştırıp değerlendirmek.
7. Hammadde ve enerji kaynaklarını ziyan etmeden en verimli şekilde kullanan teknikler geliştirmek, çevreyi kirletmeyen uygun enerji kullanmaya özen göstermek.
8. Yeni yatırım ve üretim teknolojilerini transfer etmeden önce karşı tarafa "Üçlü Sorumluluk Temel Kuralları" na uyma şartını koymak ve çevreye zarar vermeyen teknolojileri seçmek.
9. Tüketicilere, kuruluşunuzun ürünleri, bunların kullanımı ve kullanım sonrası ambalaj ve atıklarının çevreye zarar vermeden yok edilmeleri konusunda bilgi vermek.

10. Kuruluşunuzla iş yapan taşeron ve yan sanayi kuruluşlarını da Üçlü Sorumluluk konularında bilgilendirmek ve talimatlara uymalarını sağlamak.
11. Çevreyi kirletmeyen, çevre dostu yöntem ve ürünlerin geliştirilmesine yönelik araştırmaları teşvik etmek ve desteklemek.
12. Meydana gelebilecek iş kazaları ve yangınlara karşı önceden alınması gereken önlemler için komşu kuruluşlar ve yerel yönetimler ile işbirliği ve dayanışma içinde olmak.
13. Kamuoyunun, kuruluşunuz hakkında yanlış bilgi ve yargı sahibi olmaması bakımından zaman zaman kuruluşunuzun faaliyetleri, çevre, insan sağlığı ve güvenliğe yönelik çalışmalarını konusunda aydınlatmak ve kaygılarını giderici bilgiler vermek.

ÜÇLÜ SORUMLULUK YÖNETİM KURALLARI:

I - ÇALIŞAN SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ

Bu kuralın amacı, tesislerde çalışan ya da tesisleri ziyaret eden kişilerin sağlık ve güvenliklerini sağlamak ve tesisteki koşulların iyileştirilmesini teşvik etmektir.

Çalışma yerindeki işçi sağlığı ve iş güvenliğini sürekli olarak arttıran yönetim uygulamalarının geliştirilmesi ve tesis yönetimlerinin aşağıdaki konularda yönlendirilmesi hedeflenmektedir:

1. İş yerindeki olası tehlikeleri belirlemek, değerlendirmek.
2. Çalışma ortamındaki işyeri güvenliğini arttırmak.
3. İşçi sağlığını korumak ve iyileştirmek.
4. İşçi sağlığı ve iş güvenliği konularında yönetici ve çalışanlarla karşılıklı iletişimi geliştirmek.

II - KİRLİLİĞİ ÖNLEME - ÇEVRE KORUMA

Bu kural, çevreye verilen kimyasalların ve üretim sürecinde oluşan tüm sanayi atıklarının miktarlarında sürekli bir azaltma sağlama amacına yöneliktir.

Bu kural tesis yönetimlerini aşağıdaki konularda yönlendirir:

1. Ortaya çıkan atıkların ve alıcı ortama verilen kimyasalların cins ve miktar envanterinin yapılması.
2. Alıcı ortama verilen atıkların tesis çalışanları, toplum ve çevre üzerindeki olası etkilerinin değerlendirilmesi.
3. Atık azaltma planlarının geliştirilmesinde ve uygulamalarında tesis çalışanları ve çevredeki toplumun görüşlerinin alınması.
4. Atık ve emisyon önleme amaçlarını, Araştırma çalışmalarına ve mevcut planlanan tesis, proses ve ürünlerin tasarımına atık ve emisyon kontrol ilkelerinin dahil edilmesi.
5. Başkaları tarafından üretilen atık ve emisyon azaltma çalışmalarını teşvik etmek ve desteklemek.

III - DAĞITIM KURALI

Bu kural, kimyasal maddelerin dağıtımında genel anlamda toplum, taşıyıcılar, dağıtım firmaları (distribütörler) ve kimya sanayiinde çalışanlar için olası sağlık ve çevre riskini azaltmak amacına yöneliktir.

Bu kural, şirket yönetimlerini aşağıdaki konularda yönlendirir:

1. Kimyasal maddelerin tüketicilere ulaşım sürecindeki olası riskleri saptamak ve bu riskleri azaltmak için kullanılabilir yöntemlerin değerlendirmesi.
2. Kimyasal maddelerin dağıtımı ile ilgili tüm yasal düzenlemelere ve bu konudaki sanayi standartlarına uymak ve hatta bu yasal gereksinimlerin daha iyisini sağlamak.
3. Kimyasal madde dağıtımı sırasında ortaya çıkan bir acil durumda o mahalde bulunan kişilere acil durum bilgi ve önerileri vermek, mümkünse acil yardım çalışmalarına katkıda bulunmak.
4. Kimyasal madde dağıtımındaki emniyeti arttırmak için yeni teknolojiler ve yöntemler geliştirmek.

Bu kuralın üretici tarafından uygulanması, diğer ilgilileri de, aşağıdaki konularda olumlu yönde etkileyecektir:

1. *Dağıtım sırasında ortaya çıkabilecek acil durumları önlemek için, çalışanların hazırlıklı olması.*
2. *Nakliyecilerin ve diğer dağıtım hizmetleri verenlerin göstermeleri gereken teknik emniyet duyarlılığının artması.*
3. *Toplumun, endüstrinin kimyasal madde dağıtımındaki emniyeti arttırma çabalarını anlaması ve bu husustaki kimya sanayiine olan güveninin artması.*

IV - İLETİŞİM - TOPLUMUN BİLİNÇLENDİRİLMESİ

Bu kural, tesisin çalışması ile ilgili olası sorunlara karşı hazırlıklı olmayı ve tesislerin bulunduğu bölgede yaşayan kişilerle iletişimin gelişmesini sağlamak amacıyla yöneliktir. Bu kural kapsamındaki konular genelde, tesisten kaynaklanabilecek acil durumlara müdahale etme, teknik emniyet, insan sağlığı ve olası çevre sorunları konularında bilgilendirme ve de çevrede yaşayan toplumun acil durumlarında yapılabilecek yardımlar hakkında bilgi iletişimini içerir.

Bu kural, tesis yönetimlerini aşağıdaki konularda yönlendirir:

1. *Tesisin bulunduğu yerde yaşayan toplumun teknik emniyet, insan sağlığı ve çevre konularındaki merak, endişe ve sorularına cevap vermek; konuyla ilgili ve yararlı bilgileri açık bir şekilde iletmek amacıyla bir toplumla yakınlaşma ve iletişim programı başlatmak ve sürdürmek.*
2. *Atıkların en aza indirilmesi, emisyonların azaltılması, kimyasal maddelerin insan sağlığı üzerindeki etkileri ve kimyasal maddelerin emniyetli bir şekilde nakliyelerini güvence altına alan çalışmalar hakkında bilgi vermek.*
3. *Acil durumlara hızlı ve etkili bir şekilde karşılık verebilmek için bir uygulama programı geliştirerek çalışanları ve çevrede yaşayan toplumu korumaya yardımcı olmak.*
4. *En az yılda iki kez olmak üzere, düzenli bir takvime bağlanmış, saha tatbikatları yapmak; mevcut planları denemek ve geliştirmek.*
5. *Tesisin acil durumlara müdahale planlarına çevrede yaşayan toplumla gerekli halkla ilişkiler konularını da katmak.*

V - PROSES GÜVENLİĞİ - ACİL ÖNLEMLER

Bu kural, şirketlerin prosesin tasarımı aşamasından başlayarak sürekli üretim ve normal bakım sürecindeki teknik emniyet konusundaki başarılarını geliştirmeyi amaçlar. Özetle; yangınları, patlamaları ve kimyasal maddelerin kazara dökülmelerini ve kaçaklarını önlemek amacıyla yöneliktir.

Bu kural, tesis yönetimlerini aşağıdaki konularda yönlendirir:

- 1. Performans ölçümü, sistem denetlemeleri ve gerekli düzenlemelerin yürürlüğe konmasını içeren sürekli bir proses güvenliği programının uygulanması.*
- 2. Tüm yeni ve tevsi edilen tesislerin, tasarımları sırasında ve işletmeye almadan önce, tam ve eksiksiz güvenlik incelemelerini yapmak.*
- 3. Tesisin her bakımdan sağlıklı bir yapıda olmasını güvence altına alan işletme bakım programlarını uygulamak ve bu çalışmalarını belgelemek.*
- 4. Tek bir hatanın bir felakete dönüşmesini önlemek için yeterli sayıda koruyucu önlem kademeleri geliştirmek ve bunları uygulamaya koymak.*
- 5. Tüm tesis çalışanlarına emniyetli çalışma alışkanlığı vermek, görevlerini tam yapabilmeleri için gerekli beceri ve bilgiye erişmeleri ve bunu sürdürebilmeleri için eğitmek ve yetiştirmek.*
- 6. Tesiste benzeri olayların ortaya çıkmasını önlemek için yaşanmış olaylardan alınan dersleri ve ilgili güvenlik bilgilerini diğer sanayi, devlet kuruluşları ve çevrede yaşayan toplumla paylaşmak*

VI - ÜRÜN SORUMLULUĞU

Şirket faaliyetlerinin, ürün tasarımından satış sonrası hizmetlerine kadar, hemen hemen her safhasını etkilediği için, Ürün Sorumluluğu kuralı, Üçlü Sorumluluk Programı altında geliştirilen kuralların en geniş kapsamlı olanıdır. Bu kural, bir ürünün imalinin planlanmasından başlayarak, tasarım ve araştırma, üretim, satış, dağıtım, geri kazanım ve kullanım sonrasındaki atıklarının bertaraf edilmesine kadar olan tüm safhaları içermektedir.

Bu kuralın amacı bir ürünün yapım, kullanım ve bertaraf sürecinin her bir kademesindeki riskleri en aza indirmektir. Bu kadar geniş kapsamlı olması nedeniyle, diğer Üçlü Sorumluluk kuralları ile bazı noktalarda tekrarlamaları olan yönleri vardır.

Özetle; Ürün Sorumluluğu kuralı, risk yönetiminin ürün üzerinde yoğunlaştığı bir yaklaşım olup aşağıdaki kavramların şirketlerde yerleşmesini amaçlar:

1. Risklerin AR-GE aşamasında tahmin edilmesi ve hesaba katılması,
2. Kimyasal madde sağlayıcı firmalar, fason üreticiler, dağıtıcılar ve müşterilerden oluşan üçüncü şahısların da bu kimyasalları sorumlu bir şekilde depolama, taşıma ve kullanmalarının teşvik edilmesi,
3. Ürünü alanların da kullanma sırasında ve sonrasında benzer Üçlü Sorumluluk uygulamalarını benimsemelerinin teşvik edilmesi.